

Lausuntoyhteenveto tieto- ja viestintäteknologiasektorin ilmasto- ja ympäristöstrategiaa valmisteleavan työryhmän loppuraportista

Lausuntopyyntö ja lausunnon antajat

Liikenne- ja viestintäministeriö pyysi 30.11.2020 lausuntopalvelu.fi - palvelussa julkaistulla pyynnöllä lausuntoja tieto- ja viestintäteknologiasektorin ilmasto- ja ympäristöstrategiaa valmisteleavan työryhmän loppuraportista. Lausuntoaika päättyi 15.1.2021.

Lausuntoa pyydettiin yhteensä 175 taholta. Lausunnon antoivat seuraavat 27 tahoa:

Opetus- ja kulttuuriministeriö
Puolustusministeriö
Sisäministeriö
Sosiaali- ja terveysministeriö
Valtiovarainministeriö
Liikenne- ja viestintävirasto Traficom
Suomen ympäristökeskus SYKE
Business Finland Oy
CSC – Tieteen tietotekniikan keskus Oy
Elinkeinoelämän keskusliitto EK
Eltel Networks Oy
Energiateollisuus ry
Finnnet-liitto ry
ITS Finland ry
Jyväskylän yliopisto
Koodia Suomesta ry
Kuluttajaliitto – Konsumentförbundet ry
Lappeenrannan teknillinen yliopisto LUT
Motiva Oy
Neogames Finland ry
Suomen Akatemia
Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitra
Suomen Kuntaliitto ry
Suomen Seutuverkot ry
Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy
Teknologiateollisuus ry
Tietoliikenteen ja tietotekniikan keskusliitto FiCom ry

Edellä mainituista sisäministeriö ja sosiaali- ja terveysministeriö ilmoittivat, ettei heillä ole lausuttavaa strategialuonnoksesta.

Lausuntojen pääasiallinen sisältö

Saaduissa lausunnoissa kannatettiin laajasti loppuraporttia ja sen visiota sekä raportissa esitetyjä tavoitteita ja toimenpiteitä. Lausujat pitivät strategiaa tarpeellisena, sillä ICT-alan ilmasto- ja ympäristövaikutuksista tiedetään toistaiseksi vasta melko vähän. Lausunnoissa kiitettiin strategian tarkastelevan kattavasti ICT-alan eri osa-alueita. Lisäksi useissa lausunnoissa pidettiin hyvänä sitä, että ehdotetut toimenpiteet kohdistuvat laajaan toimijajoukkoon. Lausunnoissa tunnistettiin tarve strategian jatkotyölle ja aiheeseen liittyvän työn kansalliselle koordinaatiolle myös tulevaisuudessa. Jotta visioon päästäisiin, tulee strategian pohjalta käynnistää konkreettisia toimenpiteitä. Lisäksi lausunnoissa tuotiin esiin strategian jälkiseurannan tärkeys.

Lausunnoissa kiitettiin loppuraportin tarkastelevan tarpeellisesti ICT-alan roolia sekä negatiivisia ilmasto- ja ympäristövaikutuksia aiheuttavana tekijänä että päästövähennysten mahdollistajana. Energiateollisuus ry, VTT Oy ja Finnet-liitto ry korostivat lausunnoissaan ICT-alan mahdollisuuksia välillisten päästövähennysten toteuttajana esimerkiksi energia-alalla. Joissakin lausunnoissa datakeskusten hukkalämmön hyödyntämissä nähtiin myös paljon potentiaalia tulevaisuuden työlle. ITS Finland ry muistutti ICT-ratkaisuiden ja palveluiden olevan keskeisessä merkityksessä myös älykkään ja kestävästä liikennejärjestelmän rakentamisessa.

Opetus- ja kulttuuriministeriö, Suomen Kuntaliitto ry sekä Elinkeinoelämän Keskusliitto huomauttivat, että jotkin loppuraportin suosituksista ovat yleisluontoisia ja toivoivat, että strategiassa esitettäisiin konkreettisempia toimenpiteitä. VTT Oy ehdotti, että jatkossa voitaisiin pyrkiä numeerisiin tavoitteisiin. Kuluttajaliitto ry ehdotti, että myös seurantaa varten esitettäisiin konkreettisempia toimenpiteitä. Elinkeinoelämän Keskusliitto ja FiCom ry toivoivat, että strategian jatkotyössä priorisoitaisiin keskeisimpiä toimenpiteitä.

Valtaosassa lausunnoissa korostettiin erilaisten ICT-alan ilmasto- ja ympäristövaikutusten mittareiden kehittämisen tärkeyttä. Erityisesti ICT-alan positiivisten vaikutusten tutkiminen on haastavaa, sillä kerättävä tieto ei ole yhtenäistä eikä täten vertailukelpoista. Lausunnoissa kannatettiin positiivisten ilmastovaikutusten mittareiden yhtenäistämistä. Opetus- ja kulttuuriministeriö, Suomen ympäristökeskus ja Lappeenrannan teknillinen yliopisto LUT kannattivat lausunnoissaan tilastoinnin yhdenmukaistamista ja kehittämistä. Teknologiateollisuus ry korosti tiedonkeruun vertailukelpoisuuden kehittämistä. FiCom ry, CSC Oy, Sitra ja Elinkeinoelämän Keskusliitto kannattivat lausunnoissaan EU-tasoisista yhtenäistä tiedonkeruutapaa. Suomen ympäristökeskus sekä LUT lausui ympäristövaikutusten arviointimenetelmien kehittämisen olevan olennainen digitalisaation vaikutusten arvioinnissa.

Opetus- ja kulttuuriministeriö, Motiva Oy, Kuluttajaliitto ry, LUT, Sitra, VTT Oy sekä FiCom ry pitivät keskeisenä kuluttajien tietoisuuden ja osaamisen lisäämistä ICT-alan ilmasto- ja ympäristövaikutuksista. Motiva ja opetus- ja kulttuuriministeriö ehdottivat viestintäkampanjan toteuttamista ICT-

palveluiden käytön ympäristövaikutuksista. Lisäksi Motiva Oy ehdotti kestävän kuluttamisen neuvonnan järjestämistä olemassa olevia malleja hyödyntäen. Kuluttajaliitto ry ehdotti lausunnossaan selvitystä mahdollisista kuluttajille suunnatuista taloudellisista kannusteista.

Lausunnoissa kannatettiin myös ilmasto- ja ympäristöystävällisyyden suurempaa huomioon ottamista ICT-hankinnoissa. Opetus- ja kulttuuriministeriö, Motiva Oy, Kuntaliitto ry, FiCom ry sekä Teknologiateollisuus ry toivat esiin hankintaosaamisen lisäämisen julkisella sektorilla. Myös valtionvarainministeriö lausui, että julkisen sektorin ICT-hankintoihin voitaisiin laatia nykyistä tarkemmat tavoitteet ja seurantamittarit. Opetus- ja kulttuuriministeriö ja VTT Oy huomauttivat, että jotta ympäristövaikutukset voitaisiin ottaa enemmän huomioon ICT-hankinnoissa, tulisi ympäristövaikutusten arviointikriteerejä ensiksi kehittää.

Useissa lausunnoissa tuotiin esiin ICT-alan kansainvälinen rooli. Aiheen käsittely koettiin tärkeäksi myös EU- ja globaalilla tasolla. Muun muassa CSC Oy:n, Koodia Suomesta ry:n sekä Neogames Finland ry:n lausunnoissa tuotiin esiin se, että EU-tasoisien sääntelyn luominen olisi keskeistä. Business Finland Oy huomautti, että ICT-alan hyvin kansainvälisen luonteen takia Suomen globaalin kilpailukyvyn kehittymistä tulisi arvioida ICT-teollisuuden kannalta. Lisäksi Koodia Suomesta ry:n lausunnossa tuotiin esiin alustatoimijoiden houkuttelemisen Suomeen samalla turvaten suomalaisten palveluiden kehittäminen. Koodia Suomesta ry ehdotti ratkaisuksi ohjelman käynnistämistä osaajien ja palveluiden houkuttelemiseksi Suomeen.

Useassa lausunnossa toivottiin, että valokuituteknikan ympäristöhyötyjä käsiteltäisiin strategiassa tarkemmin. Jyväskylän yliopisto, Finnet-liitto ry, Seutuverkot ry sekä Sitra toivoivat, että elinkaaritarkastelu kiinteän valokuituverkon ja mobiilin verkon osalta olisi enemmän esillä strategiassa ehdotetuissa toimenpiteissä.

Liikenne- ja viestintävirasto, Kuntaliitto ry sekä VTT Oy kiinnittivät huomiota ehdotettujen toimenpiteiden rahoitukseen. Koodia Suomesta ry sekä CSC Oy muistuttivat, että ehdotettuihin toimenpiteisiin voisi hakea myös EU-rahoitusta. Valtiovarainministeriö ja FiCom ry totesivat mahdollisuutena olevan EU:n elvytysrahaston kansallisen kohdentamisen esimerkiksi digitaalisten palvelujen edistämiseen.

Lausunnoissa nousi lisäksi esiin tutkimuksen rooli päästövähennyksiä mahdollistavien ratkaisujen haettaessa. Opetus- ja kulttuuriministeriö sekä CSC Oy korostivat lausunnoissaan tutkimukseen ja osaamiseen panostamista erityisesti uusien teknologioiden, kuten tekoälyn ja kvanttiteknologian osalta. Lisäksi lausunnoissa nousi esiin datan löydettävyyden, saavutettavuuden, yhteentoimivuuden ja uudelleenkäytön edistäminen monitieteisen ilmastotutkimuksen edellytysten parantamiseksi.